

PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA

„STRATEGIEI NAȚIONALE PRIVIND EDUCAȚIA PENTRU MEDIU ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE, PENTRU PERIOADA 2023-2030”

I. PREAMBUL

Omenirea se confruntă, simultan, cu două crize majore – de mediu și climatică, ambele de o amploare și o urgență fără precedent. Comunitatea științifică a atras în repetate rânduri atenția asupra efectelor devastatoare pe care degradarea mediului înconjurător și schimbările climatice le au asupra vieții și bunăstării oamenilor. La nivel internațional, ONU solicită statelor să declare starea de urgență climatică și să ia măsuri pentru protejarea mediului, prevenirea și combaterea schimbărilor climatice și a efectelor lor. Uniunea Europeană recunoaște caracterul urgent al problemelor legate de mediul înconjurător și propune o serie de măsuri, precum cele incluse de Comisia Europeană în pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55”. Acesta se referă la obiectivul Uniunii Europene (UE) de a reduce emisiile nete de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în 2030. Pachetul propus vizează alinierea legislației UE la obiectivul pentru 2030.

Totodată, Rezoluția Consiliului Uniunii Europene privind un *Cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării în perspectiva realizării și dezvoltării în continuare a spațiului european al educației 2021-2030*, aprobată la 18 februarie 2021, prevede ca prioritate strategică susținerea tranziției „verzi” și a tranziției digitale în și prin educație și formare.

România s-a angajat, la nivel internațional și național, să crească, prin educație, gradul de conștientizare a populației privind schimbările climatice și problemele de mediu. Astfel, conform „Programului Doha pentru 2022-2031”, România se numără printre țările care se angajează să acționeze ferm pentru protejarea mediului și contra schimbărilor climatice prin dezvoltarea și implementarea de programe de formare la toate nivelurile și să adere la *Action for Climate Empowerment ACE* (Acțiuni pentru Protejarea Climatului, termen adoptat de Convenția-cadru a Națiunilor Unite privind schimbările climatice), prin implementarea unei strategii naționale. Astfel, România își propune să integreze tematica schimbărilor climatice în curriculumul școlar, să implementeze cele șase elemente ale ACE (educație, instruire/formare profesională, conștientizare, participare publică, acces public la informații, cooperare internațională), să sprijine participarea tuturor factorilor interesați în implementare și să raporteze la fiecare doi ani rezultatele acestei strategii. Acceptarea și implementarea acestor măsuri presupun un nivel minimal de educație privind mediul și schimbările climatice în rândul cetățenilor. Prin urmare,

educația și pregătirea adecvată cu privire la mediu și climă trebuie să se desfășoare la toate nivelurile de vârstă și educație.

Educația este unul din pilonii îmbunătățirii răspunsului la schimbările climatice, prin schimbarea comportamentului uman, în vederea protejării naturii și a resurselor. Aceasta joacă un rol fundamental în adaptarea comportamentală și mentală a societății la schimbările climatice.

Guvernul României a aprobat în ședința din data de 18 ianuarie 2023, HG nr. 59/2023 privind „*Strategia națională privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030*”, acesta reprezentând un moment de maximă importanță pentru învățământul românesc, fiind pentru prima dată când România adoptă o strategie națională dedicată educației pentru mediu și pentru schimbările climatice.

Documentul programatic stabilește acțiuni pentru creșterea gradului de educație și de conștientizare, în rândul copiilor și tinerilor, privind dezvoltarea sustenabilă și responsabilizarea față de mediu.

Obiectivele și măsurile prevăzute vizează mai multe paliere (educație formală și nonformală, resursă umană, inclusiv formarea cadrelor didactice, investiții, resurse deschise, parteneriate etc.), prin patru direcții de acțiune:

- implementarea unui Program național educațional pentru mediu și climă;
- identificarea, promovarea și facilitarea unor soluții pentru crearea și utilizarea de resurse educaționale;
- crearea, dezvoltarea și sprijinirea reabilitării de infrastructură pentru școli sustenabile;
- formarea resursei umane implicate în educația privind mediul și schimbările climatice în vederea promovării unei culturi a sustenabilității la nivelul instituțiilor de învățământ.

În acest context, unitățile de învățământ devin parteneri strategici în construirea unui viitor sustenabil. Prin urmare, elevii și cadrele didactice vor beneficia de tot sprijinul pentru a înțelege gravitatea crizei climatice și de mediu, pentru a conștientiza cauzele și efectele acestora, dar și modurile de a îmbunătăți răspunsul societății în fața acestor provocări.

Prin educația pentru mediu și schimbări climatice, Ministerul Educației propune o educație care promovează un stil de viață sustenabil, prin dezvoltarea de competențe ecosociale.

Acest obiectiv se aliază principiilor Proiectului Președintelui României, România Educată, care are în vedere cultivarea respectului pentru mediu ca parte a valorilor promovate și dezvoltate prin educație. Unul dintre dezideratele asumate prin acest proiect este ca sistemul de educație să formeze cetățeni responsabili față de societate și față de mediul înconjurător.

Din această perspectivă, educația pentru mediu și schimbări climatice trebuie să fie abordată integrat, în toți anii de studiu, în vreme ce infrastructura unităților de învățământ trebuie să fie adecvată standardelor europene și globale de dezvoltare sustenabilă. Susținerea și dezvoltarea unei rețele a „Școlilor verzi” este un obiectiv strategic din domeniul prioritar „Infrastructura sistemului de educație”, iar elementele europene și globale privind dezvoltarea durabilă sunt prevăzute în mai multe domenii prioritare ale Proiectului.

La baza strategiei stă, de asemenea, Raportul Administrației Prezidențiale - Educația privind schimbările climatice și mediul în școli sustenabile, validat de consultarea publică încheiată pe 11 februarie 2022, o continuare a Proiectului „România Educată”, a cărui operaționalizare a fost inclusă ca angajament în Strategia Națională de Apărare a Țării.

Educația pentru mediu și schimbări climatice, în școli sustenabile, răspunde priorităților europene, angajamentelor asumate de România și preocupărilor cetățenilor în domeniul schimbărilor climatice și protecția mediului și vizează învățământul preuniversitar prin creșterea expunerii elevilor la informații referitoare la factorii care duc la degradarea mediului și la schimbările climatice, asigurând contextul pentru ca aceștia să se implice, pe perioada de școlarizare, în activități concrete de protecție a mediului.

În plus, Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare și Legea învățământului superior nr. 199/2023, cu modificările și completările ulterioare, includ competențele de mediu în rândul competențelor-cheie, fundamente pentru elaborarea curriculumului școlar și universitar.

Prin urmare, obiectivul educației pentru mediu și schimbări climatice constă în dezvoltarea de cunoștințe, abilități și atitudini necesare adaptării la schimbările climatice precum și protejării mediului înconjurător. Educația pentru mediu și schimbări climatice vizează educația pentru schimbare socială, prin sensibilizarea publicului și acțiuni concrete, în scopul de a crea un viitor sustenabil.

Implementarea unui program educațional pentru climă și mediu constituie un obiectiv-cheie care este fi atins prin introducerea în structura anului școlar a unei săptămâni dedicate mediului și schimbărilor climatice, *Săptămâna Verde*, începând cu anul școlar 2022-2023, precum și prin introducerea, în oferta națională de curriculum la decizia elevilor din oferta școlii (CDEOȘ), a unor discipline dedicate educației privind adaptarea la schimbările climatice și protecția mediului.

Obiectivele strategiei, în ceea ce privește soluțiile pentru resurse educaționale, constau atât în crearea unui astfel de ecosistem digital pentru educația pentru mediu și schimbări climatice, prin diverse aplicații și platforme, cât și în a oferi opțiuni variate de activități extracurriculare și extrașcolare, care să fie dezvoltate cu ajutorul cadrelor didactice, al ONG-urilor de mediu, precum și al altor instituții relevante din domeniu.

II. ROLUL PLANULUI DE ACȚIUNE

Planul de acțiune pentru implementarea „Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”, reprezintă documentul cheie care ghidează implementarea acestuia, în acord cu obiectivele seturilor de politici la nivel internațional, european, național, care promovează respectul pentru mediu în seria valorilor care stau la baza sistemului de educație și prevede corelarea obiectivelor de învățare cu politicile publice și cu obiectivele majore ale sistemului de educație, care includ, printre altele, educația privind mediul înconjurător, sustenabilitatea și limitarea schimbărilor climatice.

Ministerul Educației, în colaborare cu Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, au elaborat *„Strategia națională privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”*.

Prin Planul de acțiune, Ministerul Educației, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor își asumă responsabilități și mobilizează toate părțile interesate să se implice pentru atingerea obiectivelor.

Planul de acțiune este rezultatul unui amplu proces de consultare publică, derulat în anul 2023 cu reprezentanți din cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, mediului privat, mediului academic, mediului științific, partenerilor sociali, societății civile etc.

Prin cele 4 direcții prioritare și cele 10 obiective specifice, Planul de acțiune (PA) susține o abordare integrată și multidimensională a educației pentru mediu și schimbări climatice. Acesta constituie un cadru de facilitare adresat decidenților implicați în elaborarea politicilor publice la toate nivelurile, în scopul concentrării resurselor și asigurarea coerenței politicilor pentru educație pentru mediu și schimbări climatice, dezvoltare durabilă pentru implementarea „*Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030*”.

Totodată, prin setul de acțiuni, Planul de acțiune (PA) urmărește integrarea principiilor de dezvoltare durabilă, de educația pentru mediu și schimbări climatice și corelarea obiectivelor cu țintele „*Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030*”.

Planul de acțiune (PA) urmărește gestionarea proceselor specifice într-o manieră eficace, eficientă și transparentă, pentru construirea unei societăți coezive, stabilește o serie de acțiuni pentru creșterea gradului de educație și conștientizare, în rândul copiilor și tinerilor, privind protecția mediului și schimbările climatice. Strategia include obiective și măsuri care vor fi implementate, progresiv, în următorii ani, cu un orizont de implementare mai larg, până în 2030. Obiectivele și măsurile prevăzute de strategie vizează mai multe paliere (educație formală și non-formală, resursă umană, inclusiv formarea cadrelor didactice, investiții, resurse educaționale deschise, parteneriate etc), în cadrul a patru direcții de acțiune: implementarea unui Program educațional pentru mediu și climă, identificarea de soluții pentru crearea și utilizarea de resurse educaționale, crearea de infrastructură pentru școli sustenabile și formarea resursei umane implicată în educația privind mediul și schimbările climatice.

Implementarea unui Program educațional național pentru climă și mediu constituie un obiectiv cheie care este atins prin introducerea în structura anului școlar a unei săptămâni privind mediul și schimbările climatice, denumită *Săptămâna Verde* precum și prin introducerea în oferta națională de curriculum la decizia elevilor din oferta școlii a unor discipline dedicate educației privind adaptarea la schimbările climatice și protecția mediului.

III. DIRECȚII PRIORITARE DE ACȚIUNE, OBIECTIVELE GENERALE ȘI OBIECTIVELE STRATEGICE

Planul de acțiune pentru implementarea „Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030” urmărește patru direcții de acțiune:

1. Program național educațional pentru climă și mediu
2. Soluții pentru resursele educaționale
3. Infrastructură pentru școli sustenabile
4. Resursa umană implicată în educația privind schimbările climatice și mediul.

1. Direcția de acțiune: Program educațional național privind schimbările climatice și mediul

OG.1: Dezvoltarea competențelor elevilor necesare acțiunilor pentru atenuarea și adaptarea la schimbările climatice și protejarea mediului

OS.1. Extinderea învățării în rândul tuturor elevilor prin implementarea unui program național de educație privind schimbările climatice și mediul

2. Direcția de acțiune: Soluții pentru resurse educaționale

OG.2. Crearea unui ecosistem digital extins pentru educația privind schimbările climatice și mediul (prin integrarea și utilizarea noilor tehnologii, cu scopul utilizării în procesul de învățare) și oferirea de opțiuni variate de activități în aer liber

A. Instrumente digitale în educația privind schimbările climatice și mediul

- OS.2.1. Utilizarea noilor tehnologii (*platforme digitale integrate și aplicații*) în educația pentru mediu și schimbările climatice

M 2.1.1: Evaluarea zonelor potrivite pentru acest fel de activități, atât la nivel național, cât și la nivelul fiecărei școli.

B. Activități interactive și educație în aer liber

- OS.2.2. Identificarea locurilor pretabile pentru educație în aer liber
- OS.2.3. Identificarea resurselor externe școlii care pot sprijini realizarea dezideratelor privind educația în aer liber, la nivel național și la nivelul fiecărei școli
- OS.2.4. Facilitarea educației în aer liber la nivel național și la nivelul fiecărei școli

3. Direcția de acțiune: Infrastructură pentru școli sustenabile

OG3: Dezvoltarea infrastructurii școlare prin susținerea și dezvoltarea unei rețele a „școlilor verzi” pentru tranziția la o economie durabilă din perspectiva mediului, circulară și neutră din punct de vedere climatic și promovarea unei culturi a sustenabilității la nivelul unităților de învățământ

- OS.3.1. Sprijinirea și reabilitarea unităților de învățământ preuniversitar din România, în vederea creșterii gradului lor de sustenabilitate și a reducerii amprente de carbon
- OS.3.2. Dezvoltarea de arhitectură școlară sustenabilă
- OS.3.3 Monitorizarea și evaluarea clădirilor școlare
- OS.3.4. Implicarea școlii în protejarea mediului la nivelul comunității; Școala devine un hub al sustenabilității în comunitate.

4. Direcția de acțiune: Resursa umană implicată în educația privind schimbările climatice și mediul

OG4. Formarea și stimularea resursei umane implicate în predare/transmitere de informații pentru educația privind schimbările climatice și mediul

- OS4.1. Promovarea unei culturi a sustenabilității la nivelul unităților de învățământ

- OS4.2. Formarea profesională a cadrelor didactice pentru educația privind schimbările climatice și mediul
- OS4.3. Motivarea inspectorilor, directorilor de școală și a cadrelor didactice pentru implicarea în educația privind schimbările climatice și mediul

IV. FINANȚAREA PLANULUI DE ACȚIUNE

Acțiunile prevăzute în *Planul de acțiune pentru implementarea „Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”* se vor susține prin:

- alocări bugetare ale Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor, prin Administrația Fondului pentru Mediu;
- proiecte care se vor derula în cadrul Planului Național de Reformă și Reziliență (PNRR);
- proiecte care se vor derula în Cadrul Financiar Multianual 2021-2027;
- proiecte cu finanțare directă de la Comisia Europeană;
- proiecte finanțate prin alte mecanisme (de exemplu, colaborări cu mediul privat etc.).

V. IMPLEMENTAREA PLANULUI DE ACȚIUNE (PA)

O parte dintre activitățile specifice Planului de acțiune pentru implementarea *„Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”* vor fi asumate și coordonate de către Ministerul Educației și facilitate de către Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor.

Alte activități specifice vor putea fi implementate prin implicarea partenerilor instituționali și competiții de proiecte și/sau alte mecanisme specifice, care mobilizează la acțiune toate părțile implicate în dezvoltarea educației pentru mediu și schimbări climatice (Anexa).

VI. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA IMPLEMENTĂRII PLANULUI DE ACȚIUNE

Ministerul Educației, cu sprijinul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor are rolul și responsabilitatea de a monitoriza și evalua anual stadiul implementării *Planului de acțiune pentru implementarea „Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”*. Acesta își va dezvolta un mecanism propriu de monitorizare a implementării Planului de acțiune.

Raportul de evaluare anual se prezintă *Comitetul Interministerial privind schimbările climatice (CISC)*.

VII. PRINCIPIILE PROCESULUI DE MONITORIZARE

Principiile care stau la baza procesului de monitorizare și de evaluare a *Planului de acțiune pentru implementarea „Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”*, sunt:

- principiul responsabilității - furnizarea de date și informații cantitative și calitative cu privire la implementarea obiectivelor specifice a *Planului de acțiune*;
- principiul transparenței - Ministerul Educației, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor și partenerii vor asigura transparența activităților prin actualizarea permanentă a site-ului și organizarea unor conferințe de presă anuale;
- principiul cooperării - Ministerul Educației, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor vor coopera pentru dialog și parteneriat cu instituții/organizații internaționale și naționale (autorități publice centrale și locale, societatea civilă, mass-media ș.a. în activitățile de monitorizare, evaluare și comunicare;
- principiul eficienței – Ministerul Educației, Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, alte instituții, parteneri, vor colabora permanent pentru evidențierea impactului acțiunilor întreprinse pentru facilitarea implementării *„Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”*.

VIII. PROCESUL DE MONITORIZARE A PLANULUI DE ACȚIUNE

Procesul de monitorizare a *Planului de acțiune pentru implementarea „Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”*, prevede raportări anuale de monitorizare, pe baza indicatorilor specifici din Planul de acțiune.

Acest proces, cu caracter de regularitate, are ca rezultat Raportul Anual de Monitorizare a Implementării *Planului de acțiune pentru implementarea „Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”*.

Raportul Anual de Monitorizare a Implementării va constitui principalul instrument de monitorizare, pe baza căruia se va evalua progresul înregistrat în implementarea *Planului de acțiune pentru implementarea „Strategiei naționale privind educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 – 2030”*.

Raportul Anual de Monitorizare a Implementării va fi elaborat de către Ministerul Educației cu sprijinul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor în primul semestru al anului următor celui pentru care se realizează raportarea și va fi publicat pe site.

Raportul Anual de Monitorizare a Implementării va avea o structură care va cuprinde:

- descrierea acțiunilor întreprinse pentru facilitarea atingerii țintelor în perioada de raportare (ultimele 12 luni/an calendaristic);
- situația evoluției indicatorilor de monitorizare a progresului PA pentru facilitarea implementării strategiei;

- situația progresului în atingerea țintelor asumate prin strategie;
- concluzii și recomandări pentru următoarea perioadă de raportare (următoarele 12 luni/an calendaristic).

Acestea vor fi însoțite, după caz, de o anexă care va cuprinde acte normative adoptate în perioada de raportare, în sprijinul derulării acțiunilor specifice destinate atingerii țintelor strategiei.

Raportul Anual de Monitorizare a Implementării va fi prezentat până cel mai târziu la data de 30 iunie a anului următor celui pentru care se realizează raportarea.

În cadrul procesului de monitorizare vor putea fi incluse, după caz și acțiuni de tip ad-hoc, rezultate din necesitățile de monitorizare, raportare și eventual evaluare specifice perioadei de raportare și care vor avea ca bază concluziile și recomandările din perioada precedentă de raportare.

IX. LISTĂ ABREVIERI

- LIP nr. 198/2023 – Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023
- ISJ – inspectoratul școlar județean
- ISMB – Inspectoratul Școlar al Municipiului București
- CCD – Casa Corpului Didactic
- CNPEE – Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație
- ONU – Organizația Națiunilor Unite
- UE – Uniunea Europeană
- ACE – Action for Climate Empowerment (Acțiuni pentru Protejarea Climatului)
- CDEOȘ – curriculum la decizia elevului din oferta școlii
- ONG – organizație neguvernamentală
- PA – Planul de acțiune
- PNRR – Planului Național de Reformă și Reziliență
- AFM – Administrația Fondului pentru Mediu
- ANANP – Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate
- POE – Programul Educație și Ocupare 2021-2027
- POR – Programul Operațional Regional

X. ANEXA - PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA „STRATEGIEI NAȚIONALE PRIVIND EDUCAȚIA PENTRU MEDIU ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE, PENTRU PERIOADA 2023-2030”